

DOCUMENTE

LIVIU REBREANU ȘI G. B. SHAW

*Un document fotografic: Liviu Rebreanu, director
al Teatrului Național, și Natașa Alexandra*

Cît a fost director al Teatrului Național din București, Liviu Rebreanu, de la a cărui moarte s-au împlinit luna aceasta 25 de ani, a completat repertoriul acestuia cu o seamă de piese românești și străine de prestigiu, între care și câteva ale lui George Bernard Shaw, relevîndu-se astfel nu numai ca un autor interesant de piese de teatru, ci și ca un remarcabil organizator al acestuia. Dramaturgul englez mai fusese prezentat publicului românesc și mai înainte, pe vremea directoratului lui Corneliu Moldovanu. Legătura între Teatrul Național și Shaw o făcuse scriitorul și diplomatul român Marcu Beza (1885—1949), care era cunoscut în lumea engleză prin cărțile și conferințele lui publice, prin numeroase traduceri din literatura română, prin lecțiile de limbă și literatură română ținute la Universitatea din Londra, unde a ajuns în cele din urmă profesor. De asemenea, Beza a desfășurat o întinsă activitate publicistică și propagandistică, în vederea cunoașterii realităților românești în Anglia, ceea ce-i facilita oarecum accesul la Bernard Shaw, cu care a ajuns, în urma acestor tratative duse în numele Teatrului Național, a fi destul de apropiat, ca și cu mulți alți mari scriitori englezi, cu care a întreținut o interesantă corespondență, pe care intenționează a o publica.

Dintr-o scrisoare a lui Corneliu Moldovanu, datată 10 august 1925, rezultă că Teatrul Național urma să joace în stagiunea 1925/1926 piesele lui Shaw *Cezar și Cleopatra*, *Doctorul în dilemă* și *Sfînta Ioana* (ultima avînd ca protagonistă pe Marioara Ventura), pentru care fapt, acesta, după multe condiții prealabile, acceptate cu pricepere de abilul diplomat, își dăduse consimțămîntul. La venirea lui Liviu Rebreanu la conducerea teatrului, tratativele se reiau, tot prin intermediul lui Marcu Beza, consul general al României la Londra. Rebreanu și Beza se cunoșteau mai de mult, Beza fiind un colaborator, oarecum statornic, la revista *Mîșcarea literară* a marelui romancier, unde publica mai ales articole despre scriitorii englezi sau despre ecourile culturii noastre în Anglia. Încît, lucrurile se reiau ca între prieteni (ce se apropiaseră și în vremea cînd Rebreanu îl vizitase pe Beza la Londra, cu prilejul călătoriei ce o făcuse în Norvegia pentru a participa la centenarul Ibsen). Iată, mai jos, după 40 de ani, unele dintre scrisorile dintre cei doi, aflate astăzi la „Muzeul literaturii române”. Ele luminează din nou interesul lui Rebreanu pentru teatrul de calitate, tenacitatea cu care îl promova, dînd astfel expresie concretă, organică, ideilor pe care încerca a le impune prin scrierile sale despre acest domeniu al culturii, în care s-a remarcat deopotrivă ca autor, cronicar relativ statornic, organizator și conducător al primei noastre scene, pentru al cărei prestigiu și dezvoltare (sub conducerea lui s-a inaugurat sala *Studio* a Teatrului Național) a militat cu o rară și consecvență dăruire.

George Muntean

30.IV.1929

Scumpe Beza,

La 6 mai voi juca aici *Om și supraom* de G.B.S. Tu ai fost, pare-mi-se, simpaticul intermediar între noi și el. Vrei să-i comunicii lui că-l jucăm, și mie dorințele lui? Drepturi de autor îi vom plăti ca și în trecut.

La 23 aprilie am comemorat pe Shakespeare cu tot fastul cuvenit. În afară de Național, am aranjat și o conferință cu demonstrații actoricești la Fundația Carol. Îți voi trimite programele, de asemenea, și o adresă specială lui Titulescu.¹

Cum o mai duci, ce lucrezi și cînd mai veniți pe acasă? Transmite toate complimentele mele d-nei Beza și din partea nevastei mele multe salutări amîndurora.

Cu toată afecțiunea,
LIVIU REBREANU

4 CROMWELL PLACE
S. W.
LEGAȚIUNEA REGALĂ A ROMÂNIEI
LONDRA

20 MAI 1929

Dragă Rebreanu,

Am întîrziat puțin a-ți răspunde din motivul următor: Bernard Shaw a plecat în Brioni, Marea Adriatică. De-acolo îmi răspunde că la întoarcerea sa în Londra va da în scris autorizația pentru *Man and Superman*. Firește, nu i-am spus, că piesa în chestie s-a și jucat la Teatrul Național; de aceea, adaugă el, între altele, traduc din textul scrisorii: „Întreaga piesă, cum e tipărită, ține aproape șase ceasuri în reprezentare, și este ciudat de zis populară în această formă. Dar piesa e așa construită că actul al treilea poate fi omis cu totul și astfel jucată ca o comedie modernă. Ce anume versiune vrea să joace Teatrul Național? Și pot să mă bizui pe o nemutilată reprezentare într-un caz sau altul? Obișnuitele tăieri teatrale sînt fatale piesei mele; nici-odată nu reușesc”.

Te rog dă-mi oarecari lămuriri în această privință. De asemeni trimite-mi cîteva fotografii de felul cum s-a jucat piesa. Nevastă-mea are nevoie de băi la Techirghiol, așa că voi veni în țară prin luna august. Dacă ai nevoie de ceva, te rog scrie-mi.

Cu toată dragostea,
M. BEZA

R./KENSINGTON
No. 377

DOMNULUI LIVIU REBREANU
DIRECT. TEATRULUI NAȚIONAL
TEATRUL NAȚIONAL-BUCAREST (ROUMANIE)

TEATRUL NAȚIONAL
BUCUREȘTI
CABINETUL DIRECTORULUI

9.VII.1929

Iubite Beza,

Întîi toate mulțumirile mele pentru simpaticile cuvinte ce mi-ai telegrafiat. Să trăești și să izbîndești.²

Acuma cu Bernard Shaw. Cum știi *Om și Supraom* s-a mai jucat, și a avut un succes atît de frumos că voi relua-o la toamnă printre primele piese. Am jucat-o ca o comedie modernă, cu oarecari tăieturi în actul III, păstrînd însă toate tablourile și întreaga atmosferă. Spectacolul nostru durează patru ore. N-ai nevoie să-i spui lui de tăieturi. Destul că piesa a reușit... Dar pentru stagiunea viitoare aș mai vrea *Caterina cea mare*.

¹ Care era ministrul României în Anglia.

² E vorba de intenția lui Beza de a traduce romanul „Pădurea spînzuraților” în limba engleză, ceea ce s-a și întîmplat.

S-o am autorizată. Vrei să intervii și pentru asta ? Despre cele amănunte vom vorbi când vei sosi în țară

Dacă nu te deranjează mi-ai servi mult aducându-mi o duzină de ciorapi buni pentru mine. Doamna poate își amintește cam ce fel am cumpărat când a fost atât de amabilă de m-a călăuzit. Tot cam așa ceva aș dori, dacă se poate, firește.

Transmite toate complimentele mele doamnei Beza.

Al tău cu toată dragostea,
LIVIU REBREANU

TELEGRAMĂ

REBREANU TEATRUL NATZIONAL BUCAREST

LONDON, 4 OCT. 1929

TEXTUL CARUTZA CU MERE NEPUBLICAT ÎNCĂ STOP DACĂ DECIS JUCARE
TELEGRAFIAZĂ-MI SA CER TEXTUL DE-A DREPTUL BERNARD SHAW

BEZA³

TELEGRAPHS

871 BUCUREȘTI 231 21/10/1929

MARCU BEZA. LEGATION ROUMANIE CROMWELL PLACE LONDON

TRIMITE CU ORICE PRETZ IMEDIAT TEXTUL PIESEI CARUTZA CU MERE DE
BERNARD SHAW = REBREANU

LEGAȚIUNEA REGALĂ A ROMÂNIEI — LONDRA
CROMWELL PLACE

29. OCT. 1929

Dragă Rebreanu,

Am întârziat puțin. Bernard Shaw lipsea din Londra și chestia nu putea fi tratată prin scrisoare. Uite acum *Apple Cart*. E unul din puținele volume tipărite de autor pentru el însuși. I-am cerut să-l iscălească, fiindcă vreau să-l păstrez cu tot dinadinsul. De aceea ți-l încredințez, știind că vei recomanda oricui îl vei da spre traducere să-l ții în bună stare. Apoi păstrează-l la tine pînă vin în țară.

Bernard Shaw s-a mirat aflînd că intenționezi să reprezinți *Major Barbara*, de vreme ce Armata Salvării nu există la noi ; și mi-a spus că i-ar face plăcere să-i reprezinți *Pygmalion*.

Nu am primit încă scrisoarea lui Sorbul. Te rog amintește-i să fie scrisă în franțuzește, spunînd că Societatea autorilor dramatici ar fi bucuroasă a servi de agenție teatrală pentru Bernard Shaw, cum face și cu autorii francezi.

Nici fotografiile privitoare la *Man and Superman* nu mi-au ajuns pînă acuma.

Alta ce mai este ? În vederea apropiatelor schimbări ministeriale, cum rămîi ? Iei Direcția Culturii, precum a fost vorba ?

Sărutări de mînă doamnei.

Cu toată dragostea,
M. BEZA

---

³ Se vede că în timpul șederii de peste vară a lui Beza, Rebreanu îl rugase să-l facă rost de textul acestei piese, care-l interesa cu deosebire pe directorul Teatrului Național din București.